

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

Opuscula Spiritiva - I. Horologium Asceticum. II. Principia Vitae Christianae. III. Manuductio ad Coelum. IV. Via Compendii ad Deum. V. De Sacrificio Missae. VI. De Discretionem Spirituum ... Operum Eminentiss. Cardinalis, Tom. I

Bona, Giovanni

Parisiis, 1677

Cap. XIV. De Ecstasi & raptu. Quid & quotuplex sit ecstasis. Quae ejus causae, qui effectus. In quo differat a raptu. Quibus signis ecstases & raptus divini à naturalibus & daemonicis discernantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9969

cuncta disponi, tristitiam tandem in gaudium mutari; sicut dicit Psalmus (o) *Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum, & ostendam illi salutare meum.* Quæ verba exponens Bernardus sic loquitur (p) *Cum ipso sum in tribulatione, ait Deus: & ego aliud interim requiram quàm tribulationem? Mihi adhaerere Deo bonum est, non solum autem; sed & ponere in Domino spem meam: quia eripiam eum, inquit, & glorificabo eum. Bonum mihi Domine tribulari, dummodo ipse sis mecum, quàm regnare sine te, epulari sine te, sine te gloriari. Bonum mihi Domine in tribulatione magis amplecti te, in camino habere te mecum, quàm esse sine te vel in cælo.*

CAPUT XIV.

De Ecstasi & Raptu. Quid & quotuplex sit Ecstasis. Quæ ejus causæ, qui effectus. In quo differat à raptu. Quibus signis Ecstases & raptus divini à naturalibus & demoniacis discernantur.

I. **D**E triplici instinctu, divino, diabolico, & humano hæctenus, sicut potui, disserui, asserendo quæ certa sunt, de incertis dubitando: reliquum est ut de veris ac divinis revelationibus à falsis & diabolicis discernendis consequenter agam; quæ tractatio difficillima est, propter varias diaboli fraudes & illusiones. Quia verò ut plurimum nihil homini revelatur, nisi prius raptus fuerit, & visio sive apparitio aliqua præcesserit; ideo prius de Ecstasi & Raptu, deinde de visionibus & apparitionibus, demum de revelationibus tractabo ea breviter attingens, quæ ad meum propositum pertinent, curiosis & superfluis quæstionibus prætermittis. Ecstasis idem est ac mentis excessus, quando sensus externi ita sunt impediti, ut non solum non operentur, sed nec operari possint, aut ab objectis exterioribus excitari. Augustinus describens ecstasim ait (a) *Ecstasis est mentis*

a Psal. 90. p. serm. 17. in hunc psal. a lib. 2. ad Simp. q. 21

alienatio à sensibus corporis. Et alio modo (b) Ecstasis est mentis excessus, qui aliquando pavore contingit; nonnunquam verò per aliquam revelationem, & alienationem à sensibus corporis, ut spiritu quod demonstrandum est demonstratur. Cum enim sensus impediunt mentem ne divina percipiat, ideo ecstasis necessaria est, ut occulta sapientiæ suæ manifestet homini Deus, & mirabilia sua in eo operetur. Seraphicus Doctor hanc Ecstasis definitionem laudat: (c) Ecstasis est desectio exteriori homine sui ipsius supra se voluptuosa quaedam elevatio ad superintellecitualem divini amoris fontem. In ecstasi enim supernaturali, de qua nobis præcipuè sermo, rapitur anima extra sensus ad amandum Deum, vel ad ipsum audiendum, cessante strepitu & inquietudine sensuum & creaturarum. Mystici verò magis propriè ecstasim esse dicunt elevationem mentis in Deum cum abstractione à sensibus exterioribus ex magnitudine ipsius elevationis procedentem. Anima siquidem, cum sit virtutis finitæ, quanto intensius & efficacius actui unius potentiæ attendit, tanto magis in actibus aliarum remittitur; & quo magis elevatur, eò amplius retrahitur; ita ut aliquando omni sensuum usu destituatur, nec præsentia cernens, nec voces loquentium percipiens, cum videlicet divinis rebus inspiciendis ac diligendis, Deo illam trahente & illuminante, magna intentione incumbit. Sola potentia vegetativa, ut docet S. Thomas (d) ab actibus suis in ecstasi non cessat, quia per modum naturæ solis actibus primarum qualitatum operatur, non autem ex intentione animæ, cum non sit cognoscitiva: alioquin cessantibus ejus operationibus cessaret nutritio, quæ semper animali est necessaria, ex quo sequeretur actualis animæ à corpore separatio quæ ad ecstasim non requiritur; sed tantum ne ad phantasmata, & ad objecta sensibilia convertatur, ut possit ad divina elevari, quæ omnia phantasmata, omnemque speciem intelligibilem creatam excedunt. Quidam Philosophi ecstasim fieri exi-

b 1. Plat. 57. c De gradib. contempl. 4. 2. 9. 175. art. 5. & de Verit. 9. 13. art. 4.

D d d ij

stimarunt, animâ à corpore re ipsa separatâ, & ad ipsam post raptum redeunte. Quam opinionem exemplo probant Eri Armeni, qui ut narrat Plato (e) pro mortuo habitus anima redeunte revixit, & præmia ac pœnas alterius vitæ enarravit. Refert quoque Plinius (f) Hermotimi Clozomenii animam relicto corpore errare solitam, vagamque è longinquo multa annunciasse, quæ nisi à præsentem noscitur non possent, donec ejus inimici corpore cremato remeanti animæ velut vaginam ademerunt. Sed hæc ad fabulas, vel ad ludibria dæmonum referenda sunt, ut observant ex nostris Origenes (g) & Tertullianus (h). An verò anima per divinam potentiam in altiori ac vehementiori raptu è corpore interdum abierit vel abire possit, quæstio anceps & difficilis est: nam Apostolus (i) raptus ad tertium cœlum se nescire professus est, an in corpore vel extra corpus id contigerit. Quod autem tantus vir ignoravit, nostrum non est definire. Quis enim, inquit Augustinus, [k] de Pauli raptu doctissimè disputans, *audet dicere se scire, quod se nescire Apostolus dixit?* Eadem ignoratio Teresie mentem invasit, raptus enim effectus describens in Castro animæ ait (l) *An in corpore, vel extra corpus hægerantur dicere nequeo, certè jurejurando asseverare non ausim animam in corpore tunc esse, uti nec corpus interire sine anima vivere.* Tum aliqua adhibita similitudine ad ejus rei explicationem concludit se nescire quid dicat. At verò Catharina Senensis & ipsa divina patiens ulterius progredi non dubitavit pro certo asserens (m) animam suam aliquando è corpore discessisse, & bona immortalia degustasse: quam animæ à corpore separationem ad tempus fieri nonnunquam posse, non viribus naturæ, sed divinæ virtutis omnipotentia, manifestum est.

II. Audiamus expertos, ipsi nos docebunt, quid anima agat, vel potius quid patiat, cum in sublime rapta

e Lib. 50. de Rep. f Max. Tyrius serm. 28. lib. 7. hist. nat. c. 52 g Lib. 3. adv. Celsum. h L. b. de anima. Cap. 44. i 1. Cor. 11. k Lib. 12 de Gen. ad lit. c. 1. l Manf. 6. c. 5. m Epist. 12. ad P. Raymundum.

sensus & corpus, deserit Deique presenti fruitur in placida atque dulcissima contemplatione. Augustinus humanam mentem posse divinitus rapi ex hac ad Angelicam vitam, antequam per mortem carne solvatur, asserit his verbis [n]. Sic enim, inquit, raptus est qui audivit illius ineffabilia verba, qua non licet homini loqui: ubi usque adeo facta est ab hujus vite sensibus quaedam intentionis aversio, ut sive in corpore, sive extra corpus fuerit, id est utrum sicut solet in vehementiori ecstasi mens ab hac vita in illam vitam fuerit alienata manente corporis vinculo, an omnino resolutio facta fuerit, qualis in plena morte contingit, nescire se diceret. Ita fit, ut & illud verum sit quod dictum est, Nemo potest videri faciem meam videre, & vivere, quia necesse est abstrahi ab hac vita mentem, quando in illius ineffabilitatem visionis assumitur; & non sit incredibile quibusdam Sanctis nondum ita defunctis, ut sepelienda caetera remanerent, etiam istam excellentiam revelationis ejus concessam fuisse. Quod existimo cogitasse illum, qui noluit dicere. Idem explicans Psalmistae verba dicentis (o) ego dixi in excessu mentis meae, ubi ipse legit in ecstasi mea, sic loquitur: (p) Videtur mihi qui hoc dixit levasse ad Deum animam suam, & pervenisse spirituali quodam contactu ad illam incommutabilem lucem, eamque infirmitate conspectus ferre non valuisse: & in suam quasi egritudinem atque languorem iterum recidisse, & comparasse se illi, & sensisse adhuc contemperare non posse aciem mentis suae luci sapientiae Dei. Et quia hoc in ecstasi fecerat, abreptus à sensibus corporis & subreptus in Deum, ait: Ego dixi in Ecstasi mea. Vidi nescio quid in ecstasi, quod deum ferre non potui; & redditus mortalibus membris & multis mortalium cogitationibus à corpore, quod aggravat animam, dixi. Quid? Projectus sum à facie oculorum tuorum. Longè sursum es, longè deorsum sum. Abbas Joannes apud Cassianum (q) quid sibi in ecstasi contingeret, sic enarrat, *Mei- ni me in hujusmodi raptum frequenter excessum, ut obliviscerer*

n Epist. 102. o Pl. 30. p Ser. 63. de verbis Domini. q Coll. 19. cap. 40.

me sarcina corporea fragilitatis indutum, mētemque meam ita omnes exteriores sensus subito respuisse, & à cunctis materialibus rebus omnimodis exulasse, ut neque oculi, neque aures mea proprio fungerentur officio, & ita divinis meditationibus ac spiritualibus theoriis animus replebatur, ut saepe ad vesperam cibum me percepisse nescirem, ac sequente die de besterna absolutione jejunii penitus dubitarem. His Bernardus adstipulatur, quem ex propria experientia loqui nemo ambigere potest. Ego, inquit [r] non absurdè sponse ecstasim vocaverim mortem, quā tamen non vitā, sed vitā eripiat laqueis: si tamen eo usque mente secedat & avolet, & hunc commune n̄ transcendat usum & consuetudinem cogitandi. Quid enim formidetur luxuria, ubi nec vitā sentitur? Excedente quippe anima, si non vitā, certè vitā sensu, necesse est etiam ut nec vitā tentatio sentiatur. Vitā hanc morte ego frequenter cadam, ut evadam laqueos mortis, ut non sentiam vitā luxuriantis mortifera blandimenta. Bona mors, quā vitā non auferi, sed transfert in melius: bona, quā non corpus cadit, sed anima sublevatur. Verum haec hominum est. Sed moriatur anima mea morte etiam, si dici potest, Angelorum, ut praesentium memoria excedens, rerum se inferiorum corporearumque non modo cupiditatibus, sed & similitudinibus exuat, sitque ei pura cum illis conversatio, cum quibus est puritatis similitudo. Idem alibi loquens de anima cui datum est excedere, & cum Verbo esse, eoque frui ad jucunditatem, ait: (f) Pergat quis forsitan querere à me Verbo frui quid sit? Respondeo: Quærat potius expertum à quo id querat. Aut si & mihi experiri daretur, putas me posse eloqui quod ineffabile est? Aliud mihi cum Deo, solo arbitro Deo: aliud vobiscum mihi. Illud licuit experiri, sed minimè loqui. Non docet hoc lingua, sed docet gratia. In raptu enim supernaturali non solum loqui, sed etiam concipere non potest anima. quod videt, eo ipso tempore quo videt: tum quia objectum cum sit infinitum, omnes conceptus, omniumque verborum vim & ener-

r Ser. 52. in cant. f Ser. 85. in cant.

giam excedit: tum etiam quia iudicium ferri de eo non potest, nisi se mens ad actionem suam convertat; id vero, quamdiu divinis inspiciendis inhæret, non est in eius potestate; nam adeo intimè unitur objecto, ut nullam vim habeat ad alteram actionem eliciendam. Reversa autem ab ecstasi felicitatem qua potita est verbis exprimere nequit, eo tunc lumine deficiente, cuius splendore illustrata divinis gaudiis fruebatur. Confirmat hæc omnia mirabilis virgo Teresia (†) verè Theodidacta, ecstases suas passim enarrans. Docet enim animam, cum sibi post raptum reddita est, nihil eorum quæ vidit posse aliis referre, neque eorum recordari, nisi confusa & generali quadam cognitione: ut si quis intimum Regis cubiculum vasis, tabulis, statuis, aliisque pretiosissimis ac mira arte dispositis ornamentis refertum ingressus fuerit, eaque omnia simul in oculos incurrant, fieri non potest ut de singulis postmodum in tanta rerum copia & varietate recordetur: ita anima ad Dei conspectum extra sensus admissa tot mirabilia in eo conspicit, ut ipsorum singillatim meminisse non possit. Hominis verò in ecstasim rapti pathemata describens ait: Videtur anima in raptu corpus non habere nec animare: deficit calor, intercipitur respiratio, adeo ut nec minimus halitus sive motus percipiatur: accedit membrorum omnium rigor & frigus, pallor in vultu, & omnia vel morientis vel mortui symptomata. Resistere raptui aut reluctari non valet quacumque adhibita contètionè, nam impetus quidam vehementissimus ita repente animam abripit, ut sustolli se videat nesciens quo feratur. Videtur sibi in alia regione esse ab hac multum dissimili, in qua alia lux fulget, alius est modus vivendi & intelligendi. Nec solum anima (u) sed corpus quoque aliquando sursum fertur, & à terra elevatur. Hoc est autem discrimen, quo inter se distinguuntur raptus & ecstasis, nam hæc suavius mentem à sensibus abstrahit, ille fortius & cum quadam violentia, ita quod raptus hoc

† In Castro animæ mant. 6. c. 4. & vitæ suæ c. 10. & 2. 1. 11. 2. 1. qu. 175. art. 2.

ectasi addit, quod vim quodammodo affert animæ, eamque celerrimè ac potentissimè à sensibilibus avellit, & ad invisibilem intellectualem inspectionem & amorem impellit ac sursum tollit.

III. Ecstasim ergo sive raptum pati quis dicitur cum extra se ponitur. Hoc autem contingit & secundū vim apprehensivam, & secundum vim appetitivam; ut docet Princeps (x) Theologorū. In facultate quæ cognitioni deservit, dicitur esse formaliter, quia ex intēta unius meditatione abstrahitur intellectus ab aliis: in potentia appetitiva causaliter, affectus enim vehementia absorbet animam, nec sinit sui juris esse. Celebris est Dionysii sententia (y), *Amor ecstasim facit*; licet enim ad Deum duabus alis evolet anima, cognitione scilicet & amore; amor tamen majorem vim & agilitatem ad volandum præbet: cognitio siquidem assimilatio quædam est, ad hoc tantum requisita, ut amorem accendat; amor autem vim habet unitivam, transformans amantem in amatum, sicut dicebat Apostolus (z) *Vivo ego, jam non ego, vivit verò in me Christus*. Ideò Platōnici perfectam Dei notitiam quam scientiæ negant, tribuunt amorì, quia per cognitionem Deum videmus, per amorem possidemus, & ipsa possessione cognoscimus: nam ut ait Gregorius Magnus (a) *ipse amor notitia est*. Bernardus (b) quoque cum duplicem causam excessus esse statuat, lucem nimirum & amorem; partem tamen potissimam amorì tribuit, à quo anima introducit in cellam vinariam; ita ut possit dicere: (c) *Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescit ignis*. Cum enim, inquit, duo sint beatæ contemplationis excessus, in intellectu unus, & alter in affectu: unus in lumine, alter in fervore: unus in agnitione, alter in devotione: pius sanè affectus & pectus amore calens, & sanctæ devotionis infusio, etiam & vehemens spiritus repletus zelo, non planè aliunde quàm è cella vinaria reportantur. Consentit Bernardo Richardus (d) qui tres causas assignans, quibus in mentis alienationem abducimur;

x r. 1. qu. 28. art. 3. y De div. nomin. c. 4. z Gal. 2. 20. a Hom. 27. in Evang. b. Ser. 49. in Cant. c. Psal 38. d Lib. 5. de contempl. cap. 1. & seq.

duas affectui, unam applicat intellectui. Prima est magnitudo devotionis sive amoris, cum mens humana tanto cælestis desiderii igne succenditur, ut amoris intimi flamma ultra humanum modum crescens animam instar ceræ liquefactum à pristino statu resolvat, & in superna atollat. Secunda est magnitudo admirationis, qua anima supra se ipsam ducitur, cum divino lumine irradiata, & in summæ pulchritudinis admiratione suspensa à suo statu excutitur, & in sublimia in modum fulguris coruscantis elevatur. Incipit autem hic excessus ab admiranda primæ veritatis contemplatione, veluti ab aurora, à qua paulatim procedens in diem desinit ferventissimi amoris. Tertia est magnitudo jucunditatis & exultationis, cum mens hominis internæ suavitatis ubertate potata & inebriata, quid sit, quid fuerit penitus obliviscitur, & in supermundanum quemdam affectum transformata à se ipsa alienatur. His de causis accidere ecstasim docet Richardus, (e) eamque ait in fine libri tribus gradibus progredi. *Ascendit enim aliquando supra sensum corporalem, aliquando etiam supra imaginationem, aliquando verò supra rationem. Quis autem illam que supra sensum corporeum seu illam que supra imaginationem est negare audeat, cum illam etiam que supra rationem est, Apostolica auctoritas convincat?* Scio, inquit, hominem sive in corpore, sive extra corpus nescio, Deus scit, raptum ejusmodi usque ad tertium cœlum. *Ecce quia humanam rationem mentis alienatione transferat, quid circa se plenus ageretur penitus discernere nequibat.* Fit itaque ecstasis primo & imperfectiori modo, cum anima contemplationi intenta totam suam vim ita actibus internis applicat, ut externis sensibus non attendat, quare cessat illorum usus, & ab externis objectis ad suas functiones exercendas non excitantur. Secundo fit, cum etiam interni sensus in altissima contemplatione absorbentur, & Deo negante concursum suum impediuntur, ne ferantur in objecta, ad quæ naturaliter inclinantur. Tertius & supre-

mus gradus est, cum pars superior animæ, ratio scilicet & voluntas, supra phantasmata & omnia sensibilia eleuantur in Deum, modo supernaturali & occulto, quem illi duntaxat norunt, qui experti sunt. In hoc gradu (f) est illa pax, in qua anima obdormit, pax qua mentem ad interiora rapit, pax qua exteriorum omnium memoriam intercipit, qua ingenii acumen exuperat, qua rationis lumen reverberat, qua desiderium cordis replet, qua omnem intellectum absorbet. Simul enim absorbet cogitationem, imaginationem, rationem, memoriam, intelligentiam, ut constet quod Apostolus scribit, quia exuperat omnem sensum.

IV. Alio modo Franciscus Salesius (g) considerat ecstasim in divino tractatu de Amore Dei, ubi tres ejus species constituit, intellectus, voluntatis & actionis. Una, inquit, in intellectu alia in affectu, tertia in actione: una in splendore, alia in fervore, tertia in opere: una fit per admirationem, alia per devotionem, tertia per operationem. Prima provenit ex speciali claritate, qua cælitus imbuta mens novam aliquam veritatem percipit antea ignotam, ex cujus notitia miratur, & supra se elevatur. Secunda oritur ex natura & conditione amoris, qui ecstaticus est; nam Deus cum sit immensæ bonitatis & pulchritudinis, trahit voluntatem ad amorem sui: quemadmodum acus tactu magnetis vitam, ut ita dicam, ac sensum adeptam huc illuc circumvolvitur, nec quiescit donec ad polum se convertat: ita anima divini amoris contactu à vinculis carnis soluta & à sensuum commercio libera, sursum rapitur ad unionem cum summo bono. Splendor autem & fervor ut plurimum connexi sunt, unusque ab altero dependet, sed non semper: sicut enim Philosophi plus notitiæ quàm amoris habuerunt, ita sæpe in Christianis plus amoris quàm cognitionis reperitur, imo ecstasis supernaturalis voluntatis potius est quàm intellectus, majoremque fervorem habet quàm claritatem. Tertia, quæ duas priores perficit, est ecstasis vitæ & actionum; cum ele-

f Richard. in Psal. 4. g Lib. 7. cap. 4.

vatur anima à terrenis affectionibus, & à vitiis depravatæ naturæ; Deique gratia aspirante ad observantiam mandatorum Dei, ad recipiendas supernas inspirationes, & ad actus virtutum perfectè exercendos supra communem hominum conditionem erigitur. Cum quis ergo humilitatem superbiæ, paupertatem divitiis, honoribus contemptum, voluptatibus continentiam præfert, hic supra se in vita ecstática versatur, continuoque raptu actionis & vitæ à Deo trahitur, & ultra naturæ vires sustollitur. Raptus iste potior est & securior quàm raptus intellectus & voluntatis, non est subjectus illusionibus, minus splendoris habet, plus sanctitatis. Agit in hoc homo in illis agitur. Quod verò attinet ad causam efficientem ecstasis, à doctrina S. Thomæ (b) discedendum non est, qui ait ex triplici causa posse contingere: ex causâ corporali seu naturali, virtute dæmonis, & Dei operatione. Naturaliter quædam ecstasis & à sensibus alienatio fit ex morbo, quem *catochen* seu *catalopsin* vocant Medici, (i) de quo Fernelius & Sennertus agunt: nam eo correpti omni sensu & motu destituuntur, ac in eo situ quo deprehensi fuerint, rigidi & immobiles manent, apertis & immotis oculis, vigilantis figuram retinentes, licet omnis sensuum functio consopita sit. Exemplum affert Galenus (k) cujusdam sui condiscipuli, qui cum assiduo disciplinarum studio se fatigaret, hoc morbo correptus est. *Iacebat, ait, velut lignum prorsus inflexus atque extensus, videbaturque oculis apertis nos intueri, ut ne conniveret quidem; nihil tamen loquebatur. Is quoque tempore eodem quæ loqueremur audire se dixit, quamquam non evidenter clareque: nonnulla item & memoria tenens referebat, præsentisque omnes sese conspiceret dixit; sed neque loqui posse, neque membrum ullum movere.* Alterius casum narrat Fernelius, qui neque audiebat, neque compunctus sentiebat, sed iacebat velut mortuus. Interdum etiam raptus creditur ab inexpertis quod est deli-

b. 2. 2. qu. 175. art. 1. i. Fern. lib. 5. Patol. cap. 2. Sennert. Instit. med. lib. 2. 7. sect. 1. cap. 9. K. Comment. 2. in lib. 1. Prædic. Hipp. tex. 56.

quium : de qua re diffusè tractat & profert exempla S. Teresia in libro foundationum (l). Alii Lethargum inter morbos ecstasim causantes recensent ; sed revera lethargo correpti profundo somno merguntur rerum omnium ignari, quod ad ecstasim non spectat. Vera item ecstasis, sive à sensibus alienatio, fieri potest ex vehementi imaginatione : tunc enim confluunt spiritus animales in cerebrum, & sensuum exteriorum functiones impediunt, manente homine abstracto & sine motu, eosque sibi præsentés fingente, & cum illis miscente colloquia, quibus hæret imaginatio : sicut accidit in somnio, à quo non differt ecstasis ista, nisi quod illud dormienti, hæc vigilianti contingit. Quo verò intensior imaginatio fuerit, eo major spirituum copia cerebrum obsidet, fitque fortior & longior abstractio, præsertim cum spiritus crassiores sunt & melancholici, qui difficiliùs dissipantur. Platonem legimus Philosophicis speculationibus ita quandoque intentum, ut sensuum usu careret. Socrates, ipso Platone referente, (m) integro die immobilis stetit cogitabundus & abstractus. Eundem excessum contigisse Carneadi scribit Valerius Maximus, (n) Plotino Porphyrius, (o) Iamblichus Eunapius. (p) Nota quoque est Thomæ Aquinatis abstractio, qui regis mensæ accumbens conclusum esse adversus Manichæos exclamavit. Nemo item ignorat quod narrat Augustinus (q) de Restituto Presbytero Calamensi, *Qui quando ei placebat, ita se auferbat à sensibus, & jacebat simillimus mortuo, ut non solum vellicantes atque pungentes minimè senti, et ; sed aliquando etiam igne ureretur admoto sine ullo doloris sensu, nisi postmodum ex vulnere hominum tamen voces, si clarius loquerentur, tanquam de longinquo se audivisse postea referebat.* Atqui hoc mirabile est, objectum enim vehementius est ignis admotus, quàm vox prolata. Quod verò aliquis elevetur ad divina cum abstractione à sensibus, non est homini naturale, ut do-

l cap. 6. m In Convivio, n Val. lib. 8. c. 7. o Porph. in vita Plotini. p Eunap. in Iamblico. q De Civ. Dei lib. 14. cap. 24.

et S. Thomas (r). Dæmon autem ecstasim facit ligando sensus, viasque obstruendo, per quas spiritus à cerebro in ipsos sensus exteriores diffunduntur. Tales fuisse ecstases Plotini, & aliorum illius ævi Platoniorum, credidit Augustinus. Ecstases item Montani hæresiarchæ, ejusque muliercularum nulli dubium esse potest, quin à malis spiritibus orientur. Non est autem hic omittenda descriptio ecstasis, quam sibi contigisse scribit auctor libri de secretioni Philosophia secundum Ægyptios, qui perperam tribuitur Aristoteli, *Ego inquit, (f) sæpius animo contemplans relicto corpore visus sum perfrui summo bono cum voluptate incredibili. Quare hæsi quodammodo attonitus, me esse partem quamdam superioris mundi, atque me adeptum vitæ immortalitatem sentiens sub luce maxima, quæ neque oratione exprimi potest, neque auribus percipi, neque cogitatione, defessus intellectus recidit in phantasiam, tuncque illa luce deficiente factus sum tristior.* Hæc ille vel naturali contemplatione in altum elatus, vel à malignis spiritibus illusus.

V. His ita constitutis de natura ac divisione ecstasis & raptus, restat nunc pars difficilior & operosior de discernendis naturalibus & dæmoniacis à supernaturalibus & divinis: nam diaboli fraudes innumerabiles sunt, multiformia imaginationis figmenta, viæ quoque Dei investigabiles, nec facile ab inexpertis, qualis sum ego, comprehendere possunt. Ex quo licet concludere incertum & fallax de his iudicium fore, nisi aliena utamur experientia, sicut ait Richardus (r), *Melius in hoc nos illorum peritia instrui, quos ad sapientia hujus plenitudinem non tam aliena doctrina, quam propria experientia provexit.* Ex his regulas selectas excerpfi, quibus difficile non erit verum à falso internoscere, si non una tantum, aut altera, sed plures ad iudicandum de veris raptibus adhibeantur.

1. Ecstasis naturalis ex capitis intemperie, vel ex catalepsi, aut ex alia morbosa qualitate proveniens, medi-

r 2, 2. qu. 175. art. 1. ad 1. f. Lib. 1. cap. 4. f. lib. 5. de contemp. cap. 19.

corum peritiã , ex his quæ corpus patitur , sine difficultate deprehenditur. Ex hominis quoque temperamento certum ecstasis iudicium fieri potest , nam qui atra bile abundant , ita mentem uni objecto applicare solent , ut à reliquis omnibus avocentur. Illi etiam qui vehementer aliquid cupiunt vel amant , aut gravi aliquo dolore sive tristitia afficiuntur , in illud solum intenti ita sæpe à sensibus abstrahuntur , ut in ecstasim rapti videantur. Vix tamen fieri potest , ut tanta in his alienatio fiat , quin alicujus sensus usus remaneat. Observat etiam Cajetanus, (u) *quod pluries contingit personis patientibus ecstasim causantur originaliter ex sua apprehensione, quamvis forte consuetudo mutata innatum , etiam in vitas postmodum afficiat. Cujus signum est, quod si diutius ad oppositos mentis actus se toto conatu transferunt , ab hujusmodi accidentibus deseruntur.* Hæc ille , qui subdit se hoc certa experientia didicisse.

2. Hinc sequitur magnam cautionem in raptibus incipientium iudicandis adhibendam esse : spiritus enim debilis , cum rerum divinarum meditationi , cui assuetus non erat , studiosius incumbit , ita plerumque illarum novitate & suavitate afficitur , ut reliquorum omnium oblitus , extra sensus sustolli censeatur. Sicut ebrietas oriri solet ex vini validioris generositate , & ex capitis infirmitate : ita ecstasis in incipientibus ex nimia divinæ operationis dulcedine cui ferendæ pares non sunt , nonnunquam contingit. Usu ipso didicimus nonnullos reperiri adeo firmo capite ut vinum etiam largius sumptum nihil eis nocementi afferat ; quidam verò vel unico haustu inebriantur. Ita in usu spiritualium deliciarum accidit , ut qui spiritu debiliori sunt , minus quoque idonei sint ad illarum suavitatem sine aliquo excessu ferendam. Quamquam aliquando tanta ubertate , etiam illis qui perfectiores sunt , à Deo infundatur , ut vitam corporalem adimere potens sit , nisi illam divina providentia aut minueret ,

aut subtraheret.

3. Debet vit prudens, qui animas regendas suscepit, cum quis ecstasies patitur, sedulo perpendere, an ejus anima tantæ gratiæ capax sit, an omnem affectum erga creaturas exuerit, ad quem gradum divini amoris pervenerit, qua puritate niteat qua humilitate prædita sit. Deinde observandum, an sicut in mente, ita etiam in moribus ecstasim habeat, an videlicet vitâ vivat supermundanâ, & in Deum elevatâ per omnimodam abnegationem: cujus enim vita donis hujusmodi non consentit, ejus raptus maximo periculo expositi sunt; nec veri raptus censentur, sed diaboli potiùs illusiones. Non dico quòd omni imperfectione carere debeat, quia elevatio in Deum neminem eximit à conditione nostræ mortalitatis quotidianis defectibus obnoxia; sed hoc solum cavendum, ne sanctitas ex his æstimetur; ex quo etiam fit, ut hæc dona parvipendenda sint, nisi contingant personis probatæ sanctitatis, qui ex illis proficiant, & in virtutibus solidentur, ita ut evidens sit, quòd à dæmone non decipiantur. Consilium item saluberrimum est tam incipientibus quàm provectis, illa respicere & quantum fieri potest impedire exemplo Sanctorum. De Abbate (x) Sifoi legimus quod si aliquando stabat ad orationem, nisi citò deponeret manus suas, rapiebatur mens ejus in superioribus. Si ergo contingebat cum eo aliquem fratrem orare, festinabat cito deponere, ne mens ejus raperetur. Rogerius ordinis Minorum, ut Lucas Vadingus narrat (y), confessorio suo verba facienti de creberrimis raptibus B. Ægidii, dicebat menti defœcatæ & in Deum elevatæ facillimum esse in ecstasim rapti. Tum ait se cognovisse hominem, qui sæpe uno die totis viribus restitit, ne extra se raperetur, tantaque vi indignisse ne Deo per ecstasim jungeretur, quanta alii uti solent, ut ad Deum appropinquent. Eidem gratiæ sæpius resistebat S. Terefia, præsertim cum in præsentia fororum versabatur; de se enim humiliter

x Vitæ Patrum lib. 3. libello 12. y An. 1287. num. 10.

sentiunt servi Dei, seque indignos ea gratia reputant, & illis molestissimum est in conspectu hominum apparere. Par quoque est ut sapiens director, cum videt animam ad sublimiorem sanctitatis gradum pervenisse, id nequaquam illi significet; sed eam sinat in simplicitate cordis & status sui ignoracione Deum trahentem sequi. Hæc enim est certa tuitio Donorum Dei & custodia humilitatis.

4. Quod ecstasis à malo spiritu, vel ab aliqua causa naturali proveniat, signum est vel saltem suspicio, cum quis jactat se rapti quodcumque voluerit; nemini enim datur raptus per modum habitus, sed divina gratia ad se animam trahit quando vult & quomodo vult. Cum pro arbitrio suo cessat ab ecstasi, vel ad certam vocem revocatur ad sensus, quia virtus divina non est verbis alligata, nisi sit vox Superioris ex obedientia vocantis: quod tamen signum non est infallibile, nisi cætera consentiant. Cum rapta mens multitudine cogitationum, & speciebus creaturarum occupatur, aut distortis phantasmatis perturbatur, nam in vero raptu in uno Deo defixa mens, & in ipso mirabiliter subsistens omnium obliviscitur, quæ extra ipsum sunt, ut nec quidem pro amicis orare possit, aut aliquid velle, nisi quod ipse vult. Si quis etiam per plures dies sine cibo & potu in ecstasi permaneat, miraculo adscribi solet, sed non semper hoc evincit ecstasim esse supernaturalem: multas enim multorum historias referunt Medici, qui citra miraculum absque cibo & potu diu incolomes permanserunt. Plures in quæstionibus medico-legalibus congerit Zacchias. (2) Illorum quoque falsæ sunt ecstases, qui cum gestibus & motibus indecoris rapiuntur, qui in ipso raptu verba proferunt inutilia, confusa, inepta, indiscreta; qui ipsas suas ecstases ostentant, sibi que factas revelationes referunt de rebus vanis, inutilibus, & curiosis: qui non student meliores fieri, & se in humilitate custodire. Optimè Cajetanus, (a), *Oportet advertere in hujusmodi alienationibus si in-*

2. Lib. 4. tit. 1. qu. 7. & 2. 2. qu. 173. art. 3.

terveniat

veniat aliquid indecens secundum motus intrinsecos, vel extrinsecos, sive sit indecentia nature, sive indecentia moris; quoniam tunc non est alienatio prophetica, sed infirmitatis, vel fictionis vel illusionis diabolica, aut naturaliter animalis ex nimia meditatione alicujus. Idem addit ibidem. Alienatos in ipsa alienatione loquentes, qui postmodum nescientes quid dixerint ad ea se referunt, quæ in ecstasi dixerunt; itemque eos qui velint nolint quæcumque vident quasi acti ab alio enuntiant non esse veros Prophetas. Et hinc patet, inquit, quod persone in ecstasi posita loquentes in persona Christi vel alterius sancti quasi acte ab illo, & non ex proprio sensu, aut seducuntur, aut seducunt. Et tamen mundus stultus miratur, stupet, adorat hujusmodi verba, hujusmodi actus hujusmodi personas. Non enim advertunt, quod sicut docet Apostolus, (b) spiritus Prophetarum prophetis subjecti sunt, mente scilicet quieta loquuntur, neque impetu aguntur velut fanatici; sed possunt tacere cum volunt & sermonem in tempus opportunum differre.

5. Ecstasis divina plena est timoris atque formidinis, quia licet anima propensionem ad Deum maximam habeat, tanquam ad finem & centrum suum, ille tamen modus tendendi ad ipsum sine sensuum ministerio, utpote alienus à naturali conditione, horrendum illi timorem incutit, qualis homini accideret, qui cum cæpisset in altissimam turrin per scalæ gradus paulatim ascendere, repente raptus per acra in apice turris poneretur. Hæc autem formido summam parit humilitatem tuam propter periculum gravioris lapsus à loco sublimiori; tum quia anima ad lucem inaccessibilem elevata videt in ea minimos quosque defectus suos, clareque cognoscens quantum distet à puritate & perfectione, quæ sibi necessaria est ut tantis Dei donis digna sit, timore & confusione repletur.

6. Cum homo exterior eodem fere modo tam in vero,

b 1. Cor. 14. 32.

C. Bona Opusc. Spirit.

E e e

quàm in falso raptu se habeat, ut unum ab altero inter-
 noscatur, inquirenda primùm est ejus origo & occasio,
 tum omnes circumstantiæ & effectus examinandi. An
 videlicet ex intenta alicujus objecti meditatione, an ex
 magnitudine amoris processerit. An ecstasi repentina ab-
 sorptus fuerit, an data aliqua occasione, & quæ illa sit;
 An ex aliqua visione, & in ea quid senserit tam in anima,
 quàm in corpore. An positus in ecstasi aliquid intelligat,
 & si quæ fuerint aliarum potentiarum operationes. An au-
 dierit aliqua verba & quæ sint illa, & an viderit ea pro-
 ferentem: an sint admonitiones & consilia, & ad quid
 tendant: an prænuñcient aliquid futurum, & tunc even-
 tus veritatem ostendet: an defectus vel peccata alicujus
 manifestent, & cui bono: an alicui infamiæ nota inura-
 tur. An ecstasis in locis publicis & ubi major hominum
 frequentia, sæpius contingat: an illi conetur resistere, an
 quærat se abscondere. An meminerit post raptum, eorum
 quæ vidit & dixit: an menti firmiter hæreant etiam post
 longum tempus: nam si omnium obliviscitur, morbus po-
 tius quàm ecstasis censeretur. An de raptu ejusque
 veritate dubitet: nam qui verè raptus est, nullatenus du-
 bitare potest, quin in Deo fuerit, & Deus in illo. An re-
 maneat in corpore languor, macies, debilitas, sicut ait
 Daniel propheta: [e] *Vidi visionem grandem hanc, &
 non remansit in me fortitudo; sed & species mea immutata est
 in me, & emarcui, nec habui quidquam virium*: quia vi-
 mentis in rerum divinarum contemplatione defixa, calore
 quoque vitali ad mentis functiones contracto, & vehe-
 mentia amoris in partem sensitivam redundante, necesse
 est obtundi vires vitæ corporali servientes, & frigescere
 corpus, & pallefcere, & infirmari. Hac item de causa
 solet raptus modico tempore durare propter violentiam
 quæ sensibus & corpori infertur. Nec obstat quod pro-
 xiores raptus quibusdam viris sanctis interdum accidisse
 legamus; nam vel aliqua intermissio, vel minus perfecta

alienatio erat ; præterquam quod in nonnullis nimia virium imbecillitas, deliquium & quamdam à sensibus alienationem operatur, quod ex hoc evidens fit, quia si nimia eorum jejunia impediuntur, si deperditæ vires instaurentur, protinus cessant in eis raptus, quo remedio usam fuisse S. Teresiam (d) erga quandam Monialem supra à nobis ostensum est.

7. Nullum autem certius indicium ecstasis veræ ac supernaturalis, quam si mores ejus qui rapitur cum hoc divino munere consentiant, ut supra diximus : si nimirum mundum contemnit, si ejus pompas & vanitates detestatur, si efficax Deo ferviendi propositum habet, si se indignum ea gratia reputat, si majorem in dies progressum facit, si ex intima cum Deo unione crescit in eo humilitas, abnegatio, odium sui, & amor Dei. Oritur etiam ex vera ecstasi anxium mortis desiderium, sicut dicebat Apostolus, (e) *Desiderium habens dissolvi & esse cum Christo*: júbilus quoque & gaudium omnium potentiarum, quæ diem festum agunt Deo tanta exultatione, ut necesse est exprimere, nec capere, aut ferre queat. *Factus est*, ait Jeremias, (f) *in corde meo quasi ignis exarsuans, claususque in ossibus meis, & defeci, ferre non sustinens. Raptus etenim & absorptus*, verba sunt Dionysii Carthusiani, (g) *introducitur & immersus animus in divitias gloriæ, in oceanum deitatis immense, præ admiratione incircumscriptibilis majestatis, & entis æterni prorsus independentis, nulliusque indigentis, cujus nulla est causa, in cujus manu sunt omnia: defluit prorsus ac deficit à seipso transiitque totus in principem majestatis, in fontem luminis, in deitatis abyssum: conquiescens atque obdormiens in dilecto, & aliud nil advertens totum præoccupante ardore amoris.* Cum verò anima, ipsa nesciente neque cogitante, repente rapitur ad divina spectacula, tanta vis esse solet cœlestis illustrationis, tanta spiritus & amoris efficacia, ut aliquando ipsum corpus in aëra sustollat: in quo raptu

* In Fundat. c. 6. e Philip. 1. 23. f 1er. 20. 8. g De fonte lucis ar. c. 17.

tantam patitur violentiam, ut non possit illi obniti. Illos autem felicissimos vocat Bernardus, (b) qui sic rapiuntur, qui in profundissima Dei misericordia, quasi quodammodo sepultâ jam arbitrii sui potestate, in divitias gloria in spiritu ardoris rapiuntur, nescientes sive in corpore, sive extra corpus, hoc solus scientes, quod rapti sunt.

CAPUT XV.

De visionibus & apparitionibus: Earum notitiam difficillimam esse. Quaedam de ipsis notantur. Tria earum genera. Quid sit visio, sive apparitio corporalis, quid item imaginaria.

I. **F**acile omnes docti indoctique percipiunt quid visionis & apparitionis nomine intelligendum sit: quomodo verò ipsæ visiones & apparitiones, occultorumque & futurorum revelationes fiant, res ardua est & difficillima explicatu, quæ non solum sapientes hujus seculi, sed & doctissimos atque sanctissimos Ecclesiæ magistros fatigavit. Augustinus, quem omnibus præferre non dubito, ab Evodio Episcopo de hac questione per literas interrogatus eam obscurissimam vocat, eiusque solutionem curam atque operam negotiosissimam postulare testatur: Visiones inquit (a), futurorumque prædictiones quomodo fiant, ille jam explicare conetur, qui novit quæ vi efficiantur in unoquoque animo tanta cum cogitat. Videmus enim, planeque cernimus in eo fieri rerum multarum visibilibus, & ad ceteros corporis sensus pertinentium, innumerales imagines: quæ non interest quàm ordinatè vel turbidè fiant sed tantum quia fiunt, quod manifestum est, quæ vi & quomodo fiant quisquis potuerit explicare, quæ omnia certè quotidiana sunt atque continua, audeat præsumere aliquid ac definire etiam de illis rarissimis visis. Ego autem tanto minus hoc audeo, quanto minus quoque id in nobis, quod visus continua vigilantes dormientesque experimur, quo pacto

b Ser. 2. in Atens. Domini. a Epist. 100.